(هەڵـە) و هەڵـەی شێرەتـدارێکی کورد!! … محەمەد تەها حوسێن

هەڵەکردن نەك هەر بەتەنها ڕاستیەکی بیۆلۆژیکی و فیزیکیە، بەڵکو زۆر لەوانە زیاتر ڕاستیەکی سایکۆلۆژی و پەروەردەیی و ئینجا دوای هەموو ئەمانە زانستیە، زۆر جار هەڵەکردن بەدەرە لە کردەیەکی ئینسانی، یا بە مانایەکی تر بەدەرە لەوەی بکەرەکەی مرۆڤێك بێ، لەم جۆرە هەڵەکردنانەدا جوڵە و دایناميکیەتی بوون و گەردوون لە جەدەلیەتی ماتریاڵی خۆیاندا تێیدەکەون، هەر بۆیە هەڵە یەکێکە لە دوانە ڕاستەقینەکانی لە جووڵە دەکەونەوە جا چ جوڵەکانی مرۆڤ یا جووڵە گەردوونیە هەمە جۆرەکان.
ئێمە لە سایکۆلۆژیا و لە میتۆدە جوداجوداکانیدا و بەتایبەت لە ڕەفتارگەریدا و وردتر لە تیۆریزەکردنی پەروەردە و فێربووندا پرنسیپێکی گرنگمان هەیە بە پرنسیپەکەی تۆرندایكThorndike (ئێدوارد لی تۆرندایك1874-1949) ناسراوە پێیدەڵێن(فێربوون لە ڕێگەی هەوڵ و هەڵە، بە پێی ئەم تیۆرە هەڵەکردن بەدەر نیە لە هەوڵگەلێك بۆ فێربوونی بابەتێك یا کردەیەکی دیاریکراو.
هەڵە لە کوێدا مەترسیدارە؟ لەو ساتانەی یا لە گەرمەی ئەو هەوڵانەی کە بەرەو ناسین و زانینی شتێك یا بابەتێکمان دەبەن و کەسەکە یا ئۆرگانەکە بەردەوام و لەگەڵ ڕۆیشتنی زەمەنیش هەمان هەڵە دووبارە دەکاتەوە و نەیتوانیوە ئەم هەوڵانە بە هەڵە بناسێ و وردە وردە لەبیریان بکات و لە هەوڵی دیکەدا ڕاستر بجوڵێتەوە.

کێشە هەرە ئۆرگانیکیەکەی کولتووری ئێمە تا ئێستا ئەوەیە هەر لەسەر هەڵە بەردەوامە و هەمیشەش لە فۆڕم و گەوهەری هەمە شێوەدا دایدەهێنێتەوە ، سەرەکیترین ئەرکی کولتوور تا ئێستا بە تێگەیشتنە ئەکادیمیەکەشی (گۆڕینی مرۆڤە بۆ ئینسان) واتە مرۆڤ وەك هەبوویەکی بیۆلۆژیکی بۆ ئینسان وەك بوونێکی مەعنەوی باڵا و هەڵگری ئۆردەر و ڕێکخراوێکی هۆشمەند.
لەوەش کێشەتر ئەوەیە کاراکتەرە بەناو و دەنگەکانی نێو کولتووری خۆمان بەتایبەتتر ئەوانەی هیچ گوێ بە بیرکردنەوە سیستماتیك و ئەکادیمیکیەکان نادەن و لەوەتەی بوونەتە دەنگێکی بیستراو لە سێنگەی گرۆی ئەکادیمیەوە تەقە لە هزری ئەکادیمی دەکەن و ئینجا لەگەڵ ئەوەش مورید و دەروێشێکی زۆریان لەخۆیان ئاڵاندووە، بە زەقی دەکەونە هەڵەی ئەوتۆوە کە بە پێوەرە هەرە کلاسیکە زانستیەکان

مایەی شەرمەزارین بۆ کولتوور و ئەم جۆرە بەرهەمهاتوانەیان.
بە پێی ئەم تێگەیشتنە لە لۆژیکی هەڵە و ڕاستیی یا هەوڵ و هەڵە، هەڵە کردەیەکی خەللاق و خولقێنەرە بەڵام تا ئەو ئاستەی بیرکەرەوە یا فێرخواز ئەوەندەی بەسەردا نەچێتەوە و لە ساتە وەختی داکەوتوودا هەنگاوە راستیەکان بۆ تێگەیشتن و زانین و ناسین بهاوێت و بە تێپەڕینی کات پەی بە فۆڕمە نوێیەکەی فێربوون ببات.

ئەگەر مشکێك یا پشیلەیەك لە ئەزموونەکانی تۆرندایك سات دوای سات هەڵەکانی کەمکاتەوە و سەرەنجام فێری ئەوە بێت لە هەڵوێستە زەحمەتەکان خۆی قوتار کات، ئەگەر سەگێك لە ئەزموونی بافلۆفدا سات دوای سات فێری ئەوە بێ زەنگ مانای خواردن و دواتریش مانای تەزووی کارەبایە، ئەگەر کۆترێك لە تاقیکردنەوەکانی بۆرهیف سکینەردا سات دوای سات فێری ئەوە بێ سەر و دەنووکی لە ئاستی خواردنەکە بۆ سەر و خوار ببزوێنێ، ئەگەر مەیمونێك لە ئەزموونی کۆهلەردا فێری ئەوە بێ ئەگەر دارێك لە یەکێکی تر هەڵکێشێ ئەوا دەستی بە مۆزەکە دەگات، ئەی بۆچی مرۆڤ یا کۆمەڵەکەی وا هەیە تا هەیە و تا دەشمێنێ بە هەمان ڕێچکەدا دەڕوات و هەمیشەش سەری بەر هەمان بەرد و بەر هەمان کارەسات دەکەوێتەوە؟.

ئەم ڕاستیە چەندە پەیوەستە بە هزرینی هەڵەوە زۆر لەوە زیاتر پەیوەستە بە نەپەڕینەوەی مرۆڤ بۆ بەرە چالاکەکەی بوون کە لۆژیك و پرنسیپی ململانێ یا ڕووبەڕووبوونەوەیە لەگەڵ سرووشت، سرووشت تا دنیا و تا ژیان هەیە لە کاریگەری و بایەخی بەسەر بوونی مرۆڤ وەك بوونەوەری بیۆلۆژیکی و وەك بوونە عەقلانیەکەی کەم نابێتەوە، لە هاوکێشەکانی ژیان و مانەوەدا هەمیشە سرووشت بە قورسایی خۆی ئامادەیە و هەرگیزیش (کردە) نیە مرۆڤ تیایدا سرووشت ببەزێنێ یا تێپەڕێنێ، لە ئەنتۆلۆژیا (بوونزانی یا بوونناسی) ی ململانێدا هیچ کاتێك ئێمە چاوەڕێی بەزینی یەکێك لە مرۆڤ و سرووشت لەسەر دەست و توانای یەکتر ناکەین، لە ململانێدا دانانی شوێن پەنجە یا کاریگەری هەر یەکەیان لەسەر ئەوەی تریان بۆ ئێمەی بیرکەرەوە گرنگە.

کە مرۆڤ هۆشی بەوە شکا ئیدی با چیتر بە هەواو هەوەسی سرووشت نەجولێتەوە مانای ئەوە نیە سرووشت جێدەهێڵێت و چیتر لە پەیوەندیدا نامێنێتەوە لەگەڵیدا، بەڵکو مانای ئەوەیە ئیدی منیش دەرکەوت و دیاردەیەکی سرووشتم و هەنگاو بە هەنگاو و سات بەسات کاریگەری میکانیزمە هەرە بەهێزەکەی خۆم کە(عەقڵ) ە لە جۆگەی (هەڵچوون و سۆز و پەرچەکرداری میکانیکیانە) دادەنێم و بۆ ئەو چەمکەی نوێی شارستانیەت یا مەدەنییەتە دنیایەکی تایبەت بە خۆم

دەسازێنم.
لە زنجیرەیەك لە زنجیرەكانی چاوپێكەتنێكدا و لە وەڵامی ئەوەی كە مرۆڤ هەردەم توانای ئەوەی هەیە ئومێدەوار بێ بە قودرەتەكانی خۆی، لە دەمی ڕۆشنبیرێكی ئەم هەرێمەم بیست كە ماوەی زیاتر لە بیست ساڵێكە لە ئەوروپایە بەوەی جەنابیان سەیری ئینسان ناكا وەك كائینێك هەر بە سرووشتەوە بەسترابێتەوە، ئەو دەیووت ئێمە چیتر بوونەوەرێكی سرووشتی نین تاوەكو سرووشت تاوانبار بكەین، ئەو درێژەی دەدایێ و دەیووت مرۆڤ لە سرووشتەوە دڕندایەتی بۆ نەماوەتەوە.
هەرچی لە پێشەكی ئەم ئەڵقەیە لە چاوپێكەوتنەكەی ئەم بەڕێزە وترا و منیش لەم پەرەگرافەی پێشودا نووسیمەوە ڕای ئەم ڕۆشنبیرە بوون، و تا كۆتایی و لە پچڕپچڕیەكی مەعریفیشدا نەیدەتوانی بیانوو یا ئارگیومێنتی زانستی بۆ ئەم ڕایە بێنێتەوە، قسەكردنی لەم جۆرە لای ئەم تەرزە خوێندەوارە بە ناو و دەنگە تەنها بۆ جوانكاری ڕستە و ڕێكخستنی وشە بە دوایەكەكانە و ئینشائیانە دەكەونە بەرڕەوی گوتارێكی شێواوی فەنتەمێنتالیەوە.

• بە چی بەڵگەیەك دابڕانی مرۆڤ لە سرووشت دەسەلمێ ئەی پیاوە خوێندەوارە شۆرەتدارەكە؟
• بە چی بەڵگەیەك مرۆڤی ئێمە چیتر بوونەوەرێكی سرووشتی نیە؟
• بە چی بەڵگەیەك دەیسەلمێنی كە شەڕانگێزی كە ئەو بە هەڵە بە(دڕندەیی) دركاندی بەشێك نیە لە سرووشتی مرۆڤ و تەنها بەرهەمهاتوویەكی كولتوور و زانینی مرۆڤەكانە؟
• بە چی بەڵگەیەك دەیسەلمێنی كە سرووشت چیتر سەرچاوەیەك نیە بۆ خەسڵەت و سیفەتە هەم ناوەكیەكانی و هەم دەرەكیەكانی و هەم جەستەیی و جوولەیی و كارامەییەكانی هەی پیاوە خوێندەوارە شۆرەتدار و حەزكردوو لە ناوودەنگەكە؟

ئەمانە ناسەلمێن برالە، چون كاریگەری سرووشت بە مانا ماتریاڵیەكەیەوە ڕاستەوخۆ بەسەر بیركردنەوەی مرۆڤ ڕەنگدەداتەوە و خودی دیاردە هزری و عەقلیەكان هەڵبژاردەی سرووشتین و ئەوەی مرۆڤی مۆدێرن و عەقلانی لە ئاژەڵەكانی تر جیادەكاتەوە تەنها پەرینەوەیەتی لە بەری هاوڕێبوون و ڕێكردنی كوێرانە لەگەڵ سرووشت بۆ بەری ململانێ لەگەڵ كردن و سازكردنی ژینگەكانی لە فۆڕمە فیتریە خواكردەكەی بۆ فۆڕمە عەقلیە خۆكردەكەیەوە.
لە سرووشتی ڕەق و تەق و شل و هەڵمیدا بوونێك دیار نیە لە خودی مرۆڤێكی دیاریكراودا بەرجەستە بێ، ئەوەی هەبووە و هەیە بوونێكی

بێکۆتای گەردوونیی ئەودیو نەزانراوە، بەڵام کە خودی مرۆڤ خۆی لەم سرووشتە دەناسێ ئەوە ئەو کاتەیە کە توانای بەسەر گۆڕینی سرووشت دەشکێ لە فۆڕمێکەوە بۆ یەکێکی تر کە عەقڵ مۆری خۆی لەسەر دەنەخشێنێ.

شەڕانگێزیی کە جەنابیان بە (دڕندەیی) درکاندی دیاردەیەکی ڕەفتاری زیانبەخشە پەیوەستە بە جولەی پەرچەکرداریی ئەوتۆ ڕاستەوخۆ پشت بە هێزی فیزیکی دەبەستێ و توانا عەقلیەکان لەو جۆرە ڕووبەڕووبوونەوانەدا نابیرنرێن، سرووشتی مانەوەی مرۆڤ مانای بەکاربردنی بەردەوامی ئەو مرۆڤە بۆ هێزە فیزیکیەکانی خۆی نەك ئەو هێزانەی کە زادەی بەرخوردی هوشیارانەی عەقڵن لەگەڵ هەبووەکانی دەوروبەردا.

مرۆڤی مۆدێرن چاوەڕێی ئەوە ناکا سرووشت بە مانا (خاوەکەی)!! دنیای بۆ بسازێنێ، بەڵکو هەمیشە بوونە چالاکەکەی خۆی کە لە هۆشیەوە هێز وەردەگرێ لەم سرووشتە دەسەلمێنێ و دەریدەخا.
شەڕانگێزی بەشێکە لە پێکهاتە سایکۆلۆژیەکانی مرۆڤ و لە بوونی ئەم بوونەوەرەدا ڕەگێکی هەم سرووشتی و هەم کۆمەڵایەتی و هەمیش کولتووری هەیە، مرۆڤی عاقڵ هەروەك فرۆید و مازلۆ و پێش ئەوانیش داروین و دیکارت و و زۆر بەر لەوانەش هیبۆکرات سوکرات و....تاد قسە و باسیان لەسەری هەبووە توانای ئەوەی هەیە ئەم غەریزەی بە قەولی شۆرەتدارەکە(دڕندەیی)ە بە ئاراستەی دیدا بەرێ و کون و کەلەبەری دیکەی بۆ بکاتەوە نەوەك بە تەواوی لە بەینی بەرێ، هەڵبەتە لاڕێکردنی شەڕانگێزی کردەیەکی عەقلانیە و هەوڵێکی ئینسانە بۆ نەڕەخساندنی بوار نەوەکا بە ڕووی مرۆڤ خۆیدا بتەقێتەوە.

ئەوەی لێرە ماوە دوا ئاماژەی بۆ بکەم ئەوەیە برای شۆرەتدار پێیوابوو مرۆڤی خۆشمان چیدی بەشێك نیە لە سرووشت و ناتوانین سرووشت تاوانبار بکەین لە دڕندایەتی ئەودا، هەڵبەتە سرووشت بوونێکی ئیرادەوی نیە بۆ ئەوەی لەسەر جوڵە و بزۆزیەکانی تۆمەت و تاوانی بخرێتە پاڵ، ئەوەی هەیە بوونە مرۆڤیە کوردیەکەی خۆمانە کە تا ئێستاش نەپەڕیوەتەوە بەری ململانێ لەگەڵ سرووشت و زۆر کەم توانیویەتی کاریگەری عەقڵی خۆی بەسەر سرووشتی فیزیکی و ماتریاڵیەوە جێبهێڵێ.

• کوا شوێن کاریگەری فیکریی کوردی بەسەر سرووشتی مادی دەوروبەرماندا؟
• کوا شوێنەواری فیکری کوردی بەسەر بەرهەمهاتووە کەرەستەییەکانی

بازاڕه جۆراوجۆرەکانمان هەروەك ریزی دۆبرێ دەڵێ؟

- کوا فۆڕمی کوردانەی فیکر بە ئەدەبی و هونەری و زانستی و تەنانەت میتۆلۆژیشەوە؟
- کوا بەرهەمی عەقلی کوردی لە سیاسەت و دیبلۆماسیەت و سۆسیۆلۆژیا و سایکۆلۆژیا و ....تاد؟
- کوا مۆدێلی کوردیی لە ژیانسازی و شارسازی و دەوڵەتسازی و......تاد یدا؟

ئەمانە کە پێشتر لە وتار و کتێبی جیاجیامدا قسەم لەسەریان هەبووە بوونە پەرچەکرداریە کوردیەکەمان دەسەلمێنن و بەو برا شۆرەتدارەشمان دەڵێن: ئێمە تا ئێستا لە ژێر باڵی بوونە سرووشتیە سەرەتاییە فیزیکیەکەداین و ئەو کاتە بوونێکی ترین کە مۆرکی کوردیمان بۆ نەخشەی ژیانسازی لەسەر جیهان سازاند.

کتێب- سەدەیەک گەڕا نەوە بۆ قووڵایی مێژوو – گەشتێک بۆ ئیسیووپیا .... نووسینی: ئەمجەد شاکەلی

بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێر□ بکەن ....

سیناریۆی جوگرافیای ترس ...

نووسینی: ڕزگار باهیر

١… شەو… ماڵەوەیە … ناوەوەیە.

خونچەی تەمەن ٢٤ساڵان سەرقاڵی گەڕانە بەدوای شتێکدا لەم تاکی کەنتەر بۆ ئەو تاك. پاشان چەکمەچەی کەنتەری جلەکان دەگەڕێت لە نێو جلی براکانیا چەند کیسەیەکی بچووکی پاودەری سپی دەبینێ و زۆر بەوردی تێیان دەڕوانێت وبۆنیان دەکات حاڵی نابێت، لەم کاتەدا محەمەدی برای کە تەمەنی ٢٦ساڵە دەبێت دێتە ژورە و دەبینێ کیسە پاودەرە سپیەکان بەدەست خونچەی خوشکیەوەن شۆت دەبێت. خونچە بەپەلە سەرپۆشەکەی سەری بەدەستێك چاك دەكات.

محەمەد/

ئەوە تۆ خەریکی چیت لێرە؟

خونچە/

ئەم هەموو تۆزە سپییە چیە؟

محەمەد/

بەسە پرسیارمەکە بیخەرەوە جێی خۆی

ئەوانە هی حەسەنی براتە.. بەدوای چییەوەیت

بۆچی دەگەڕێیت؟.

خونچە/

بە تەسکەرەکەم…

محەمەد/

تەسکەرەت بەچییە بەرەڵا ها پێم بڵێ؟

دیسانەوە بۆ دامەزراندنتە لە دائیرە لەگەڵ

کوڕانا… دەنا من دوو ئەوەندەت پارە

دەدەمێ ئیتر دامەزراندنت بۆ چییە؟

هەستە برۆ دەرەوە لە بەرچاوم مە مێنە.

خونچە بەتوڕەییەوە کیسە پاودەرە سپییەکان فڕێ دەداتە سەر زەوی ژوورەکە و دەڕواتە دەرەوە.

٢… ڕۆژە … کۆڵانەکە… دەرەوەیە.

خونچە لە کۆڵانەکی چۆڵدا دەردەکەوێت، زۆر بەووریاییەوە دەڕواو سەیری چواردەوری خۆی دەکات کەس دیار نیە، دەوەستێ و دەستدەبات سەر پۆشەکەی سەری کە قژی داپۆشیوە لەیدەکاتەوە و دەیخاتە نێو جانتاکەی شانی، دەست بە قژیا دەنێ و بەدەم هەنگاونانەوە خۆی ڕێکدەخات.

٣… ڕۆژە … دائیرەیە.. ژورەوەیە.

ئیحسانی تەمەن ٢٧ساڵە لەسووچێك لە هۆڵی چاوەڕوانیدا دانیشتووە

وفایلەکەی لەکۆشیا داناوە و خۆی سەرقال□ی تەلەفوونەکەی کردووە بەچاویش ناو بەناو چاودێری ئەو خەڵکانە دەکات کە دێنە هۆڵەکە.
خونچە بەبێ سەرپۆش وبەفایلێك کەبەدەستییەوەیەتی لەگەڵ سامانی فەرمانبەری ٣٠سال□دا بەگفتووگۆوە دێنە ژورێ. ئیحسان کەخونچە دەبینێ یەکسەر چاوی زەق دەبێت، پاش کەمێك تێڕامان و وەستان بەتەلەفوونەکەی دەستی چەند وێنەیەکی خونچە و سامان دەگرێت بەبێ ئەوەی ئەوان بە خۆیان بزانن.
٤… ڕۆژە … ڕێگاوبانە… دەروەیە.
محمەد سەرقال□ی شۆفێری و قسەکردنە بەتەلەفوون لە نێو شەقامێکی شار.
محم□د/
شتی وانیە خوشکی من لە ماڵە..
چۆن؟ بۆم دەنێری …. هەر ئەو نیە غەڵەتی.
قسەی پیاو بێت یەك کیسەی ٢٠٠غرامیت
بۆ دەهێنم ئەگەر راستکەیت.. بەس من خوشکی
خۆم دەناسم ئەو نیە… باشە باش.
محم□د بە جنێودان وبەهێستریاوە پێچێکی شێتانە بە ئۆتۆمۆبیلەکەی دەکاتەوە و زۆر بەخێرای دەڕوات. لەم کاتەدا دەنگی گەیشتنی نامەیەکی مەسنجەر دێت لە تەلەفوونەکەیەوە زۆر بەخێرایی محم□د دەستی پێدا دەنێت دەیکاتەوە وێنەی خونچەی خوشکی بەبێ سەرپۆش لەگەڵ کوڕێك دەبینێ. زیاتر شێت دەبێت و پێ لە بەنزینی ئۆتۆمۆبیلەکەی دەنێت.
٥… ڕۆژە … ماڵەوەیە … ناوەوەیە.
ماڵەوەی خونچەیە. محم□د ژوور بە ژوور دەگەڕێ و هاواری خونچە دەکات.
خونچە … خونچە …خونچەی قەحبە.

٦… شەوە … ڕێگاوبانە… دەرەوەیە.
لە کوێرە ڕێگایەکی دوورە شار ئۆتۆمۆبیلەکەی محم□د دەبینرێت تا دەگاتە نزیك یاڵێك دەوەستێت و حەسەنی٢٣ساڵ بەپەلە دا دەبەزێ وخونچەی خوشکیان بەزۆر دادەگرێ خونچە هاوار هاوارێتی بەدەستییەوە و فڕێی دەدەتە بەردەم ڕوونا کی لایتی ئۆتۆمۆبیلەکە. پاشان محمەدی برایان لەلای شۆفێرەوە دادەبەزێ و دەمانچەیەکی بەدەستەوەیە.
خونچە/
من دەمەوێت وەك مر□ق بژیم و هەست
بە بوونی خۆم بکەم تاکەی لە چوار
دیوارم دەنێن وەك خزمەتکار و کۆیلە.

من چەندین ساڵە دایك و خوشك بووم بۆ ئێوە
تکاتان لێدەکەم لێمگەڕێن با لەو هەستە بێبەش
نەبن و با یەکتریمان خۆشبوێت ئەوەی ئێوە
بیری لێدەکەنەوە زۆر دوورە لە ڕاستیەوە.
لەم کاتاتـەدا محەمەد میلی دەمانچەکەی دەهێنیتەوە و ڕوی دەکاتە
خونچەی خوشکی.
حەسەن/
تۆشەرەفمانت لەکەدار کردووە، هەربۆیە
دەبێت بە خوێنی تۆ شەرەفمان پاك بکەینەوە.

خونچە/
کام شەرەف… ئەو شەرەفەی لەو تاو
ناشەریفی ئێوە هەناسەیەکی بۆ نەدراو
بۆ ئەبەد مرد… من ناترسم لەکوشتن بەڵکو
ئێستا بەتەواوی دەترسم لە ژیان.
دەنگی فیشەکی دەمانچەکە دێت. کادر یەکسەردەگۆڕێت ودەبێتە دەنگ و
ڕەنگی یاری ئاگرین بەچەندین شێوە و ڕەنگی جیاواز.

تەواو.

قابیل و هابیل … کورتە چیرۆك …. نووسینی: سمکۆ ئەحمەد

□وداوی ئەم چیرۆکە ڕاستەقینەیە

بەلەمێکی ماندوو بە چەشنی پیرە مێردێکی شەتەك کە وەك ئەتڵەس جیهانی بە کۆڵ هەڵگرتبێت. یان ئەمەکەشتی یەکەی نوحەو بەس ئەمجارەیان لە باتی ڕزگار کردن، سەرنشینەکانی بەرەوە مەرگی حەتمی دەبات؟
شەپۆلە ووردەکانی دەریای ئینجە بە خۆیان و ماسی یە ووردەکانی ختووکەی مەرگی ئەو بەلەمە شەکەتەیاندەدا.
کەژاڵ کە هیچ شتێکی لە کەژاڵ نە دەچوو وەکو قرژانگێك لە ترسی تۆڕی ڕاوچییە گریکەکان لە سووچێکیبەلەمەکەیا خۆی گرمۆڵ کردبوو

قابیل لە دەستی چەپی و هابیل لە دەستی ڕاستی بە ماری دەستەکانی وەکولەفە پێچابوونەوە .

هیوای قاچاخچی کە هیچ هیوایەك لە چاویا بەدی نە دەکرا ترساو وەکو نێچیری دەستی داعش بێ ئارام مژیبە جگەرەکەیدا دەکردو و هاواری دەکرد: جانتاکانتان فڕی بەنە دەریاوە دەنا هەموو غەرق دەبین ، بیرتاننەچێ هەموو لە سەر یەک بەلەمین ، یان هەموو پیکەوە دەمرین یان پیکەوە دەگەینە بەهەشتەکەی ئەوان .

ئەم گەشتە گەشتی گەیشتن بە بەهەشت بوو ، ئەو دەریایە پردی سیرات بوو تەنها ڕیگای بەرە و بەهەشت بووبۆیان. تۆ بڵێی بەهەشتەکەی پێغەمبەرەکەی ئەوان باسی کردوە هەر هەمان بەهەشتەکەی دینەکەی ئەمان بێت؟

هیوای توڕە پڕی کرد بە جانتای کوڕێکی گەنجا تا فڕێی باتە دەریاکەوە

• تۆ خوا نەکەی بەس رەسمەکانی دایکمی تیا ماوە شتەکانی ترم هەمووی فڕیداوە هەتا نامەی عەشقەکانم ،دەرمانەکانم. بەس تو خوا دایکم بەس لەو رەسمانەیا ماوە، گەر فڕێی دەی ئەترسم کاڵ بینەوە و ئیتریەکتر نەناسینەوە.

• ئیوە بۆ تێ ناگەن ژیانی خۆتان و منیش دەخەنە خەتەرەوە بۆ چەند جانتایەکی حیز؟

کوڕە گەنجەکە ڕووی لە هیوا کرد و ووتی: ئەی بۆ ئەو مناڵە مردووەی ئەو ژنە فڕی نادەن وا سێ ڕۆژەمردووە و لەسەر دڵی خۆی ناکاتەوە؟ ئائا یەکێك لە دوانەکە وا سێ ڕۆژە نوتقی نەیاوەو چاوەکانی وەکوبەختی خۆمان داخراون کەسمان نیگایەك یان نوزەیەکیمان نەبینیوە ، بەخوا ووردە ووردە بۆگەنیش دەکا گەرلێی گەڕێن .

کەژال□ی پڕترس : نا توخوا نەکەن بەخوا نەمردووە دوێنێ شەو گۆی مەمکی چەپی مژیم .بەخوا ماوە ، لەخەویشما پێی ووتم . دایە گیان فڕێم نەدەنە دەریا دوایی نامدۆزنەوە ، بیرت چوو من لە ئاو دەترسم خۆلەسەرچناریش توخنی ئاوەکە نە دەکەووتم. مەگەر منیشی پێوە فڕێ دەن دەنا هەر کەسێك توخنمان کەوێوەکو قڕژانگ پێوەی ئەدەم.
قابیل ترپەی دڵمەوە لە نیوان دڵی من و لێوی ئەو تەنها یەک مەمك هەیە ئەویشم کردۆتە سەرین بۆی.

کاتێك شەپۆلەکانی مەرگ ختوکەی ئەو پیاوە پیرە شەکەتەکە دەدەن ، ترس باڵەی تەڕی ڕادەکێشا بەسەر بینایی هەموو سەرنشینەکانی نیوان بەهەشت و جهەنەم،
شەوەزەنگی دەریا لە شەوە زەنگی ووشکانی ناچێت. ئاخر خۆ هەموو لە ئـاوەوە هـاتووینەتە بـوون بە ئەم ئاوەهەنـدە ترسـناکە بەم شەوە؟ شەپۆلەکانیش پێ دەچی ماندوو بووبن بە درێژایی ئەو ڕۆژە لە مارەکی متبوودەچوون لە دووی فرسەتێك بگەڕێن کە بە دەنگ سەرنشینەك یان جانتایەکی پڕ خۆزگەیان ڕاپەچی ئەومەلەکەتە بکەن کە ژیان لەوەی درووست بوو . مەملەکەتی کرمەکانی ئادەم و حەوا، ئەم کرمانە هەر لەدەریابمانـایە بـاشتر نەبـوو؟ لەگەڵ خۆیانـا ئەم هەمـوو شەڕ و نەهامەتیانەیان بە هەنایە سەر ووشکانی، ووشکانی بەمرۆق باشتر نەبوو؟ ئەم مەخلووقە دووپێ یە چی بوو درووست بوو ؟ووشکانی نەك هەر بە خۆی بەڵکو بە هەموو زیندەوەرەکانی تریش کردە جهەنەم.
ئەوەتا گشت سەرنشینەکانی سەر ئەم بەلەمە هیلاکە بەرەو بەهەشتەکەی ئەوان دەڕۆن لە دەستی هاوڕەگەزەکەی خۆیان ڕادەکەن و ڕێگایی هات و نەهاتیان هەڵبژاردوە.

کەژاڵ چاوەماندوەکانی بەیبووە ئەستێرەکان ، ئەم ئەستێرانە هیچیان لەو ئەستێرانەی لای خۆمان نەدەچووکەشەوان لە سەربان بە دەم وەنەوزەوە قسەی لەگەڵ دەکردن، هابیل مەمکی راستی دەمژی بە بەنی دەڕپەکشیر هیندەی موعتادەك کە تلیاکی لێبڕابیت نا ئارام بوو. خودایە بە مەمکی ژێر سەرینی قابیلی مردوو هەندەشیری تیا بوو ؟ . دەتووت کانی بەهارە و دەیەویت بە پەلە ئاو بگەینیتە گوڵە نیوە مردووەکان؟ تۆ بڵێی خوداشبیەوێت بە بەنی ئەو شیرە رۆح بێتەوە بەر قابیـل و بەڵێ دایکە چیتـر مەگـری ئەوە نـی یە زینـدووم و لە هەموونەرێکی تری ئەم دونیایە مەمکەکانتم خۆشتر دەوێ؟
هابیلی برسی وەکو ئیرەیی بە برا دوانەکەی ببات بەسەرە خرە تەڕو مانـدوەکەی خۆی گەیانـدە سـەرچاوەیکانی شیـر. دەڵێـن لە بە هەشـت ڕووباری شیر هەیە ئەویش دەیویست بە بەهەشتی خۆی بگا. دایکیان ئاڵوگۆڕیپێ کردن هابیلی برسی خستە سەرلای چەپ و قابیلی مردووی نا بە مەمکی وووشك بوی لای ڕاست.

سیحری شەوگار قوڵەو ئەستێرەکان چاو لە دەریا دادەگرن و کەژاڵ و دوانەکەی لەگەڵ سەرنیشنە شەکەت وتینوو برسیەکانی تردا لە نێو کپی شەوو دەریادا نغرۆ ی خەون بوون.

هیوای بە هەوا و دوو هاوڕێ کەی بە خشپە هاتن وەکو دوو ئاسکی ترساو و بریندارى ڕزگار لە کەڵبەیپڵنگ دەیانویست نێچیرێکی تر

بدەنە دەست پڵنگ و خۆیان ڕزگار بکەن بەناو سەرنشینە ماندوو و شەکەتەنووستوەکاندا دەگەڕان و یەك یەك جانتاکانیان لە باوەش دەردەهێنان و یەکسەر بۆ قولی مشتی دەریا فڕێیاندەدا.

هیوا کە گەشتە سەر کەژاڵ و دوانەکە بە چرپە ووتی کامیان مردوو□کەیە ؟ دوانەکەی تەنیشتی بە چرپەوپێکەوە ووتیان ئەوەی سەرینی مەمکی چەپە و لە دڵی یەوە نزیکە!
هیواش پڕی کرد بە پەلی هابیلاو وکو جانتاکان فڕێی دایە نێو سینەی دەریا ،کە وەکو ئەژدیهایەکی برسیدەمی داچەقاندبوو .

بەلەمی پیر هێدی هێدی دەڕۆیشت و شەوە زەنگ باڵی خامۆشی ترسناکی هاویشتبوو بە هەموو لایەکدا
تۆ بڵێی بەهەشتەکەی ئەوان هەر بەهەشتەکەی ئێمەش بێت؟

کۆتایی

نووسینی : سمکۆ ئەحمەد ٢٠١٨

چاوپێکەوتن لەگەڵ دایە ئاباجی، ژنە شۆڕشگێڕەکەی کوردستانی ڕۆژهەڵات

من به ختیار پیرخضری ئەم چاوپێکەوتنەم ئامادەکردووە سەبارەت بەکارو ژیان و چالاکییەکانی دایە ئاباجی (عذرا ئادەمی)
دایه ئاباجی، ئه‌م ژنه شورشگیره یه‌کێکه له شۆڕشگێڕانی ساڵی ١٩٧٩ ئێران له شاری سنه خۆی و پێنج کوری له تەکیا کاری شوریشگیریان ده کرد و بۆ ماوەی 14 ساڵ له ڕێکخستنەکانی تەشکیلاتی کومەڵە دا کاریان کرد .
له‌م فیلمه‌دا ئاباجی به زمانی کوردی که ژیرنویسی ئینگلیسیشم بۆکردوه باسی ژیانی نهێنی له سنه ، مه‌هاباد، نه‌غه‌ده، سەرده‌شت و تاران وه ژیانی پێشمەرگایەتی خوی له کوردستان دەکات و دواتریش کارکردنی له خارجی کشوەر.

به ختیار پیرخضری ، هه لسوراوی سیاسی و خوێندکاری میدیا له زانکوی مترو پولیتن له نده‌ن بریتانیا

ناوی من له فیس بوک دا : بختیار پیرخضری

pirkhezrib@gmailcom

https://www.youtube.com/watch?v=JSoUYAnXrmk&feature=youtu.be